

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Membra divisionis debet inter se esse opposita

urn:nbn:de:bsz:31-102400

isam continet quàm brutum, quia præter brutum continet hominem. Sic & cum homo dividitur in corpus & animam rationalem, plus continet homo, quàm corpus, quia præter corpus continet & animam, plus etiam continet quàm anima, quia præter animam continet & corpus.

III. Obstat autem Regulæ videtur, quòd huius bonæ divisionis: *Homnis altera pars, ratione ipsum componens, est animal, altera rationale; prior pars, quæ animal est, plus continet quàm homo, qui hinc dividitur: continet enim & hominem & brutum. Verùm ad hanc objectionem, Reg. sequ. respondebimus.*

REGULA III.

Membra divisionis debent inter se esse opposita.

I. Ita expressè Philosophus X. *Metaph. c. XI.* Πάντα γδ διασπείρα τῶς ἀντικειμένων. Et I. *de part. animal. c. III.* τῶς ἀντικειμένων γέν διασπείν. Ita non possunt dividi animalia in alba & natantia ut ibi habet Aristoteles, quia natans potest esse simul album. Ita Scaliger II. *de plant. pag. 420.* reprehendit divisionem causæ in efficientem, materiam, formam, finem & instrumentum, quòd instrumentum non opponatur causæ efficienti, sed sub eâ contineatur.

II. Importat igitur hæc Regula, ut ne unum

membrum divisionis sub alterò contineatur, (quorum enim unum sub alterò continetur, illa non opponantur) quemadmodum per *precedent.* *Reg.* docemur, divisum non debere contineri sub aliquâ parte dividente. Quod si enim sub parte aliquâ ipsam divisum contineretur, jam illa pars non contineret minus, quàm ipsum divisum, quia sub diviso continentur omnes partes dividentes.

III. Verùm hîc objicitur: I. Ens dividitur ita, ut dicatur accipi dupliciter: *Nominaliter & participialiter*, & tamen hîc unum membrum sub alterò continetur, cùm ens participialiter sumtum contineatur sub ente nominaliter sumtò, sicut *Metaphysici* docent. Eadem ratio est, quod nomen *substantia* ita distinguitur, ut interdum accipiatur latè, pro essentiâ, quomodo etiam accidentibus convenit: interdum strictius, ut opponitur accidenti; & tamen substantia, sumta ut opponitur accidenti, continetur sub substantiâ, ut sumitur generaliter pro essentiâ.

IV. II. Divisio, quâ bonum in honestum, jucundum & utile distribuitur, approbata est tantquam bona; & tamen membra ejus non opponuntur, siquidem eadem actio potest esse utilis, jucunda & honesta.

V. III. Aristoteles dividit substantiâ in materiam, formam & compositum; Compositum tamen, tanquâ membrum divisionis, continet in se reliqua nempe materiam & formam: constituitur enim compositum ex materiâ & formâ. VI.

VI. IV. Arguitur simul contra præsentem & præcedentem *Regulam*: Prædicabile dividitur in genus, speciem, differentiam, proprium & accidens; & tamen ipsum divisum continetur sub aliquo membrò dividente, scilicet genere, quia prædicabile est genus respectu generis, speciei, & reliquorum prædicabilium; & hoc est contra præced. Reg. Item omnia membra hujus divisionis continentur sub unò membrò, nempe specie, nam genus, species, differentia, proprium & accidens sunt species ipsius prædicabilis. Eadem difficultas videtur occurrere in oppositis, ubi & ipsū divisū & membra divisionis sub uno membro, nempe relative oppositis, continentur. Nam ipsum divisū, oppositū scilicet, est relative oppositum: est enim oppositum opposito oppositum, & contrariū est contrario contrarium, contradictoriū contradictorio contradictorium, &c. sicq; aliæ oppositionis species sub relative oppositis continentur.

VII. V. In divisionibus substantiarum in species aut differentias substantiales membra divisionis non opponuntur; quia non opponuntur relative, quia non consistunt in mutuâ *exclusiōe* aut habitudine: ut patet de rationali & irrationali, quæ sunt differentia animal dividentes, nec sunt privative aut contradictorie oppositæ, cum quælibet harum differentiarum aut specierum sit aliquid positivum: nec denique ut contraria, quia substantiis nihil est contrarium.

II. VI. Oppositio est tantum inter duo, ut patet ex Aristotele *X. Metaph.* Sed membra divisionis sæpè plura sunt, quàm duo. E. inter ea sæpè non est oppositio.

IX. Ad I. Resp. Regulam intelligendam esse, de *veris divisionibus*; quæ sunt rerum, ut quibus genus dividitur in species. In hisce unum membrum divisionis non debet contineri sub altero. At de distinctionibus vocabulorum æquivocorū in sua æquivocata alia est ratio. Ut enim hæc non sunt propriè divisiones, ita non mirum est, si non quadrant ad rigorem Regularum veræ divisionis. In illis cerrè unum membrum distinctionis potest sub altero contineri: id quod probatur argumentò §. III. propositò. Sunt enim illa non veræ divisiones, sed distinctiones vocabulorū; possetq; illa res mille alijs exemplis ostendi.

X. Ad II. Respondet Fonseca *Lib. IV. Inst. c. III.* Repugnantiam membrorum dividendum sæpè penumerò non in verbis, sed in sensu, quo divisio usurpatur, sitam esse: ut in illà Pythagoræ divisione: *eorum, qui ad ludos Græciæ confluebant, quidam spe victorie, alii questum faciendi cupiditate, alii visendi studio ducebantur.* Hic quod verba attinet, nulla est membrorum dividendum repugnantia: fieri enim potuit, ut multi & lucri cupiditate, & spectandi simul studiò ducerentur. In sensu tamen cernitur repugnantia, si hoc modo divisionem interpreteris: *Eorum, qui ad Græciæ ludos*

ludos non spe victorie, nulli studio, terit proposita habebat tantum dicitur

XI.

jectum se conti-
cillim c
aliquo n
alia tuer
ipsum d
modo s
visum,
contine
nimiru
membr
bra act
fum, ra
bra divi
tudiner
pradica
commu
divisun
bet. I
tum te

ludos unâ præcipuè de causâ confluebant, quidam spe victoriae, quidam lucri faciendo cupiditate, nonnulli studio visendi confluebant. Hâc ratione poterit probari divisio boni, & dici, membra esse opposita hoc sensu: *Eorum, in quibus una aliqua bonitatis ratio potissimum elucet, quaedam utilitantum, quaedam honesta solum, alia jucunda tantum dicuntur.*

XI. Quantum ad III. id, quod *Reg. præc.* objectum fuit, dicimus, fieri posse, ut aliqua mutuo se contineant, ut A. v. g. contineatur à B. & B. vicissim contineatur ab A. sed diverso modo. Sub aliquo membro divisionis nec ipsum divisum, nec alia membra debent contineri eodem modo, quo ipsum divisum membra continet; diverso tamè modo si fiat, nihil absurdi est. Quando igitur divisum, tanquam totum essentiale aut integrale, continet in se membra divisionis actu, (quoniam nimirum actu ex illis constituitur) unum illorum membrorum nec divisum ipsum, nec alia membra actu continere potest. Quando autem divisum, tanquam totum universale, continet membra divisionis potestate tantum, & quoad amplitudinem prædicationis, (quia scilicet de singulis prædicatur, tanquam magis commune de minoribus communibus) nullum membrum divisionis ipsum divisum & alia membra hoc modo continere debet. Et ex hisce patet Responsio ad argumentum tertium, & ad id, quod *Reg. præced.* obji-

ciebatur, nempe: Substantia, tanquam divisum, continet materiam, formam, & compositum per modum generis, & sic potentiâ & amplitudine prædicationis, quia de illis omnibus prædicatur. Hoc modo compositum non continet materiam & formam, quia de illis non prædicatur. Continet igitur compositum materiam & formam actu, quatenus ex his constituitur: qui est diversus continendi modus ab eo, quo substantia; tanquam divisum, ista omnia membra continet. Ita homo, tanquam totum essentialiter physicum, continet actu in se animal & rationale, & sic actu plus continet, quam animal, quia animal non continet actu in se rationale; quod autem animal plus continet, quam homo, sit diverso modo, quia continet plus potentiâ & amplitudine prædicationis, cum & de homine ipso prædicatur, & de brutis, de quibus homo non prædicatur.

XII. Similiter quando divisum continet membra essentialiter, quia scilicet de illis essentialiter prædicatur, non potest fieri, ut unum membrum vel ipsum divisum, vel alia membra hoc modo contineat. At absurdum esse non videtur, si sub membro aliquo divisum ipsum, aut alia membra contineantur accidentaliter. Ex quo sumi potest responsio ad argumentum IV. Prædicabile enim, tanquam divisum, continet sub se genus, species, differentiam, proprium ad accidens essentialiter, quia de illis per modum generis prædicatur; con-

tinetur v
est genus
dum gen
bilis con
cies ipsi
Hæc eni
que præ
prædicat
sentialis
que præ
es & præ
bilis, &
atque cu
albedine
modand
Nam co
torie o
sub opp
cum opp
cantur,
in suâ la
tum, & c
& accid
XIII
ita accip
rum un
XIV
trariet
tia, & c

tinetur verò etiam prædicabile sub genere, quia est genus eorum, sive, ut diximus, de illis per modum generis prædicatur; omnia etiam prædicabilia continentur sub specie, quia sunt omnes species ipsius prædicabilis: at hoc fit accidentaliter. Hæc enim prædicatio: *Prædicabile est genus quinque prædicabilium*, est accidentaliter, cum omnis prædicatio essentialis sit de omni. Si igitur essentialis esset, omne prædicabile esset genus quinque prædicabilium. Ita cum dico: *Genus est species & prædicabilis, & c.* æquæ prædicationes accidentales sunt, atque cum dico: *Hominem esse speciem animalis albedinem speciem coloris*. Eadè responsio accommodanda etiam est ad objectionem de oppositis. Nam contrariè, relativè, privativè & contradictoriè opposita, formaliter sumpta, continentur sub oppositis, tanquam species sub genere, & ita cum opposita generaliter accepta de illis prædicantur, est prædicatio essentialis. At oppositum in suâ latitudine dicitur oppositum relativè oppositum, & contrarium contrariè relativè oppositum, & accidentaliter.

XIII. Ad V. & VI. potest dici, opposita hæc ita accipi, ut etiam disparata complectantur, quorum unum pluribus repugnat.

XIV. Ad V. in specie etiam respondetur, contrarietatem esse duplicem: Quædam est imperfecta, & est maxima distantia rerum sub eodem ge-

nerē, inter quas datur motus physicus seu transmutatio successiva. Quædam est imperfecta, & est maxima distantia rerum sub eodem genere. Et hęc modõ contraria sũnt, quæcunque specie differunt sub eodem genere. Substantia non est substantia contraria contrarietate perfectã, quæ contraria sunt, ab Augustino Nipho *X. Met. q. VI. c. IV.* vocantur *contraria secundum rationem physicam*: & hoc modo sumit contraria Aristoteles in prædicamentis. Substantia tamen una alteri contraria est contrarietate imperfectã, quæ contraria sunt, Niphus vocat *contraria secundum rationem Metaphysicam*: quomodo sumit Aristoteles contraria *L. X. Metaph.* Vide Aug. Niphum *L. cit. & Soncinatem L. eod. Qu. XXIV.*

XV: Ad VI. speciatim dici potest, opposita ita accipi, ut etiam complectantur disparata. Aut dicitur ita: licet sæpè sint plura membra divisionis, quàm duo, posse tamen illa per aliam divisionem & subdivisionem eò redigi, ut semper una differentia uni tantum respondeat. Dicit enim Soncinas *l. c.* omne genus dividi immediate duabus tantum differentiis. Ita prædicabiliũ quinq; constituuntur species, possunt autẽ eò redigi, ut semper una differentia unitantum in divisione respondeat, hoc vel simili modo, quod scilicet, quæ de pluribus prædicantur, prædicentur vel *essentialiter* vel *accidentaliter*: quæ essentialiter prædicantur, prædicentur vel *in quid*, vel *in quale*; quæque *in quid*, vel *de pluribus speciei differentiis*, uti præ-

prædicat
different
in quale
Rursus,
sario præ
um, vel
accidens

Divisio

I. Bi
diatæ: I
viso con
tur: ut f
datur er
nec sub
visi, qua
mediate
sum & p
ptus, qu
hendur
marum
plantar
corpus
animal
autem l
corpus
nem, fr
inter d
prus, n

prædicatur *genus*, vel de pluribus numero tantum, differentibus, uti prædicatur *species*; quod autem in quale essentialiter prædicatur, est *differentia*. Rursus, quæ accidentaliter prædicantur, vel necessario prædicentur & reciprocè, & tunc est *proprium*, vel *contingenter* & non reciprocè, & tunc est *accidens*.

REGULA IV.

Divisio debet fieri in partes immediatas, ex Aristotele II posterior. t. 75.

I. Bifariam possunt dici partes divisionis mediata: *I. Inter se*, quando nimirum aliquid sub diviso continetur, quod sub partibus non continetur: ut si dividatur animal in terrestre & aquatile, datur enim animal volatile, quod nec sub terrestri, nec sub aquatili continetur. *II. Respectu ipsius divisi*, quando scilicet partes ipsum divisum non immediate attingunt: quod fit, quando inter divisum & partes intercedunt unus vel plures conceptus, qui comprehenduntur à diviso, & comprehendunt partes: ut si quis divideret corpus animarum, tanquam genus, in brutum, hominem, & plantam, tanquam species: intercedit enim inter corpus animatum, & inter hominem & brutum, animal, quod est species corporis animati, genus autem hominis & bruti. Aut si quis divideret corpus animatum in hominem, brutum, arborem, fruticem & herbam: intercedunt enim, inter divisum & partes dividentes duo conceptus, nempe animal & planta, qui tanquam species

cies